

Az Isonzó-frontról.

Cs. és kir. délnyugati haretér, június 28.

Az Isonzo-fronton, a tengertől Flitschig az olaszok fél milliónyi válogatott csapatokat állítottak hadba, anélkül, hogy a kanyarodások beszámításával 70 kilométernyi frontot bárhol is át tudták volna törni. Monfalcone és Plava közt öt gyalogos és egy lovas hadtest áll. Negyvenezer embernek halottakban, sebesültekben és foglyokban való elvesztése után és egy hónap múltán az olaszok még mindig ugyanazon legelűlő védelmi vonalon állanak, amelyet az osztrák-magyar csapatok csak a hadüzenet megtörténte után szállottak meg. Ha már most az olaszok a maguk mentességére rámutatnak a terep nehézségeire, amelyek nem nyújtanak alkalmat tulerejük kifejlődésére, hát akkor igazuk is van. Viszont azonban azt nem kívánhatják az osztrák-magyar csapatoktól, hogy az olasz kivánságoknak és várakozásoknak megfelelő állásokat válasszanak ki maguknak. Ugyancsak alapos okuk volt arra, hogy a Monfalcone és Grediska előtti elárasztott rizsföldeket ellenállás nélkül engedjék át az olaszoknak, nem törődve azzal a diadalmi lármával, amelyet ez az olcsó siker váltott ki az olaszokból.

Mentségkeresése közben emellett is bizonykodik az olasz hadvezetőség, hogy az osztrákok és magyarok már természettől fogva erős hegyállásaikat valóságos várakká építették ki. Ez annyiban nem felel meg a tényeknek, mert a valóság az, hogy a császári és királyi csapatok csak a bevezető ágyuzások és rohamok közepette tudtak maguknak a Karszt szikláiból nagy fáradsággal fedezékeket és állásokat rögtönözni. Az azonban áll, hogy, hála tíz kemény hónap hadi tapasztalatainak, ezek a fedezékek ügyesen vannak kiválasztva, kiépítve és maszkírozva.

Van azonban még valami más is, ami az ellenség számbeli fölényét kiegyenliti: az erkölcsi oldala ennek a háborúnak. Ezek a dalmaták, horvátok, bosnyákok, szlovénok, románok, csehek, németek és magyarok mind, akikkel csak beszéltem az Isonzo-fronton — írja Adelt Leonhard, a Berliner Tageblatt haretéri tudósítója — égnek a vágytól, hogy offenzívába léphessenek. Mindezek a néptörzsek testvéri egyetértésben gyűlölik az áruló olaszt.

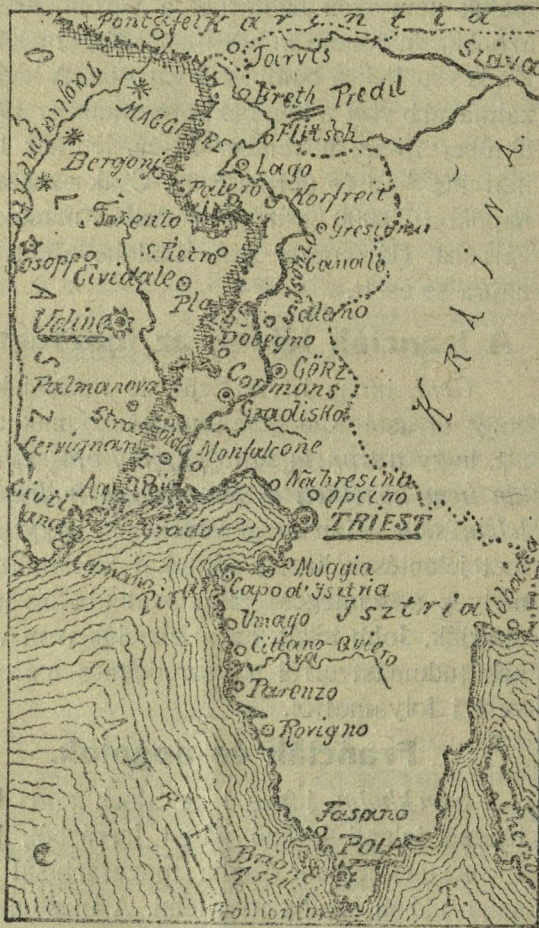
El kell azonban ismerni azt is, hogy az olaszok itt általában nagyon jól, sőt egyes esetekben épenséggel vakmerő bátorsággal verkednek. Ezt bizonyítják az ő súlyos veszteségeik. A vezérek nem kimélik embe-reiket és nekem az a benyomásom, mintha a bersaglieriket, mint elite-esapatot, egyelőre még visszatartanák. Déli vérmérsékletüknek megfelelően minden rohamtámadás borzasztó ordítás és rettenetes dobolás mellett történik. Ezer meg ezer egymást túlhasogó, ordító, sivító és rikácsoló hang bömböli: Evviva Savoia! Abbasso Austria! Corragio! Vittoria! Persze közben megtörténik, hogy amint egy-egy ilyen ordító rajvonat fel-emelkedik a lövészárokból, a következő pillanatban vissza is bujt megint ugyanoda. Ez az ordítás különben nemcsak arra való, hogy a saját bátorságukat fokozza és az ellenségnek az idegeit felzaklassa, hanem ezen lármá alatt külön előrsők arra törekcszenek, hogy észrevétlenül odasompolyoghassanak az akadályokhoz és azokat szétrombolhassák.

A mozgósításról azt mondta az egyik fogoly: Az valóságos harc volt! Egyenként kellett bennünket összefogdosni! Egy másik arra a kérdésre, miért adta meg magát, szárazon azt felelte: Mert a feleségemet és gyermekeimet még viszont akarom látni! Az egyik fogoly tiszt pedig élesen kelt ki az ellen, hogy az olasz intelligencia alig vesz részt a hadi szolgálatban. A deákok — így gunyolódott — idézték elő ezt a háborút; előbb hangosan lármáztak: Fegyvert, fegyvert! mikor pedig idáig jutott a dolog, azt

mondták nekünk: Így ni, most csak menjete nekik! Mellesleg legyen megjegyezve: a fogoly tisztek száma az elfogott legénységhez igen nagy. Minden husz fogoly katonára egy tiszt esik.

Feltűnő, hogy milyen piszkosak a foglyok, akik állítólag mind vadonatúj ruhában indultak a haretérre. Rossz karban tartják az olaszok a fegyvereiket is. Az olasz fegyver egyébként jónak mondható. Minden században 14 ember külön lőszerbornyut visel. Ez és a katonák többi felszerelése tulterheli őket. Hordócskákhoz hasonló fából való tábori palackjaik hidegen tartják ugyan az italt, de nagyon nehezen kezelhetők és nehezek is. Fegyverüknél kevésbé humánus az olasz csóvadobók és a gyújtó vörös gyapot, amelyet kézzel hajtanak és felgyújtja az ellenség ruháját.

Gyalázatos eljárás a védtelenek meggyilkolása. Két ilyen esetről is tudok. Az egyik eset, amikor egy megsebesült osztrák tisztet leszúrtak, a másik esetben a saját drótakadályok miatt nem tudtak az osztrák-magyar katonák állásaikba visszatérni. Lerakták tehát fegyvereiket és megadták ma-

gukat. Erre az olaszok előbb megkínózták szuronyaikkal, majd leszúrták őket. Mindez az osztrák-magyar csapatok szemeláttára történt, akik azért nem löhettek az olaszokra, mert a saját bajtársaikat ölték volna meg. Ezzel szemben az olaszoknak az a panasza, hogy az osztrák-magyarok vétenek a népjog ellen, teljességgel tarthatatlan. Azt panaszolják fel, hogy az osztrák-magyarok elfogtak egy orvost az ő egészségügyi katonáival, majd meg jótalanul ejtettek foglyul egy parlamentert. Hogy pártatlan ítéletet alkothassak magamnak, nemcsak az illető parancsnokkal beszéltem, hanem kihallgattam a laibachi fogolytáborban az elfogott tisztet is. Az olasz hadnagy ugyan szentül azt állítja, hogy mint parlamentert közeledett az osztrák-magyar állásokhoz, de nincs sem írásbeli igazolványa, sem megbízóját nem tudja megnevezni. És az az orvos, aki kiszámítottan az osztrák-magyar állások előtt kereste a sebesülteket, már a második ilyen tulbuzgó orvos volt. Az elsőt visszaküldték, a másodikát azonban elfogták intő példál azoknak, akik annyira kíváncsiak a mi állásainkra. Ezzel szemben megállapítást nyert, hogy a Vöröskereszt kocsijain az olaszok muniációt szállítottak. Egy kis komment-

tárt fűzhetek továbbá Cadorna június 17-iki hadi jelentéséhez is; a görce pályaudvar lövetése alkalmából azt jelenti: Néhány vasuti kocsit égni láttam! Azt azonban nem tette hozzá, hogy azok egy egészségügyi vonat kocsijai voltak, amelyeken egészen jól volt látható a Vörös-kereszt, és amelyek akkor hál' Istennek üresek voltak.

És ha már Cadorna jelentéseinél tartunk, szolgálhatok egy másik helyreigazítással is. Június 8-án azt jelentette, hogy egy olasz torpedónaszád bombázással szétrombolta Thurn und Taxis hercegnek duinói kastélyát. Amde június 22-én alkalmam volt egy tábornaszernagy társaságában megtekinteni a kastélyt, amikor is a kastély-igazgató megmutatta nekünk annak összes helyiségeit. Az egész „szétrombolás“ abból áll, hogy az olaszok lelőtték a tetőnek mintegy félméternyi esővíz-csatornáját. Ebből aztán kiki fogalmat alkothat magának az olasz vezérkar jelentéseinek a megbízhatóságáról.

A nagy akció Konstantinápoly ellen.

Frankfurt, július 1. Február 19-én kezdte a francia és angol flotta a Dardanellákat bombázni. A világháború ez új fázisa azóta egyre nyer jelentőségében. Rómában, Athénben, Szófiában és Bukarestben az entente elterjesztette azt a híradalmat, hogy Törökország végső órája ütött. Sok idő mult el azóta és a görög-bolgár és román intervenció ép úgy elmaradt, mint Konstantinápoly bevétele. Az entente Olaszországot és Görögországot a kisázsiai partvidékkel csábitgatta, Bulgáriát pedig az elé az illuzió elé állította, hogy az orosz-bizanci császárság megszületik. A tervek, áttatások és reménységek meghiusultak. A törökök ismételten visszautasították a tengeri támadásokat és a flota ép oly súlyos veszteségeket szenvedett, mint a szárazföldi csapatok. Görögország nem avatkozott be az entente mellett, Bulgária és Görögország óvatosan visszahúzódik és csak Olaszország, a délszaki realisták egyetlen Don Kichoteja szédiült az entente karjaiba, de egyelőre anélkül, hogy az ujját is megmozgatná érte.

Most híre jár, hogy Olaszország saját érdekein és határain kívül a Dardanellák ügyét is magáévá teszi és védelmébe veszi. A hírek Londonból és Kairóból repkednek széjjel és máris cáfolatra találtak, még pedig hivatalos helyről. Az angol diplomácia egyelőre csak áhitozik az olasz segítség után és egyre újabb és újabb erőfeszítéseket tesz Rómában, hogy az olasz kormányt csatlakozásra kényszerítse. Valószínű, hogy a folytonos nyomás következtében a Salandra-kormány szélesebb bázisra helyezi a hadműveleteket, mint ahogy megindultak, evvel azonban összeütközésbe kell hogy jöjjön a kalandorok politikája a józan közvélemény céljaival és vágyaival.

Kétségtelen, hogy az ententenak minden oka megvan arra, hogy a Dardanellák elleni akciót kétségbeesetten forszírozza. A galiciai nagy vereségeket csak Konstantinápoly elfoglalásával lehetne ellensúlyozni, amihez viszont a román és bolgár intervenció volna szükséges. A Balkán-államok azonban okosan és hívősen tartózkodnak attól, hogy megmozdítsák a kezüket a hitlen és megvert Oroszországért, tehát másokat kell találni, akik hajlandók vérezni Konstantinápolyért. Az entente politikusai azon a véleményen vannak,